

ONDERZOEK "EIGEN REGIE"

Door Ieta Berghuis, Fleur Erich en Esther Westra

Leeuwarden, januari 2017

Inleiding

In de periode september 2016 tot en met januari 2017 hebben twee verpleegkunde studenten van NHL Hogeschool Leeuwarden binnen het Talmalectoraat Wonen, Welzijn en Zorg op hoge leeftijd van NHL Hogeschool Leeuwarden in opdracht van de Centrale Cliëntenraad van Zorggroep Oude en Nieuwe Land, onderzoek gedaan naar de eigen regie van cliënten. Het gaat hierbij om intra- en extramurale cliënten van Zorggroep Oude en Nieuwe Land (ZONL).

Aanleiding

De klassieke verzorgingsstaat verandert langzaam maar zeker in een participatiesamenleving, waarbij de rol van de overheid steeds kleiner wordt. In de participatiesamenleving wordt er van iedereen die dat kan gevraagd om meer eigen verantwoordelijkheden te nemen (Rijksoverheid, 2013). Dit vraagt om een actievere rol van de cliënt dan voorheen waarin de cliënt meer 'eigen regie' neemt.

Actiz (2014) heeft het begrip als volgt gedefinieerd:

Eigen regie staat voor het vermogen om zelf sturing te geven aan het leven, waarbij de cliënt en diens verwanten zelf aan het roer staan en de zorg een ondersteunende rol aanneemt.

Daarnaast kwam uit het onderzoek 'Aandacht voor Mantelzorg' (Keuning & Finnema, 2015) dat is uitgevoerd binnen ZONL dat het een van de behoeften van cliënten is om door de zorgverleners gestimuleerd te worden tot het nemen van eigen regie. Op grond van voorgaande heeft de Centrale Cliëntenraad besloten een onderzoek aan te vragen bij het Talmalectoraat omtrent de beleefde eigen regie van cliënten van ZONL.

Doelstelling van het onderzoek

Aan het einde van dit onderzoek is bekend in hoeverre intra- en extramurale cliënten van ZONL de mate van eigen regie ervaren en welke aspecten van eigen regie eventueel een aanleiding geven voor verbeteringen, om zodoende aanbevelingen te doen gericht op het verbeteren van de eigen regie van deze doelgroep.

Vraagstelling van het onderzoek

In hoeverre ervaren intra- en extramurale cliënten van ZONL de mate van eigen regie en welke aspecten van eigen regie geven hierin eventueel een aanleiding voor verbetering?

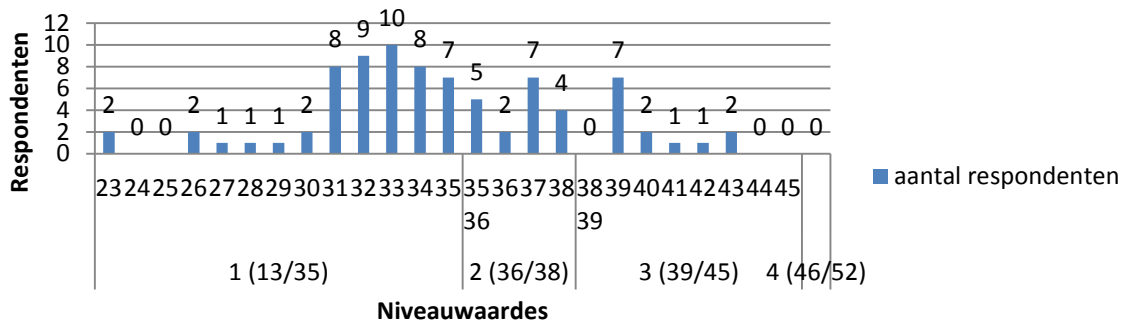
Methode

De onderzoeksvraag betrof een open vraagstelling met een beschrijvend vraagtype. Er is gebruik gemaakt van kwantitatief onderzoek. De methode van dit onderzoek betrof een surveyonderzoek waarbij gebruik is gemaakt van een steekproef met een gevalideerde vragenlijst (Patient Activation Measure, PAM-13). Deze vragenlijst bestaat uit 13 vragen met een vijfpuntsschaal. De antwoorden op de vragenlijst bepalen het niveau van activatie van de cliënt (zie schema). Er is bewust voor de PAM-13 gekozen omdat het antwoorden geeft op de eigen regie wat betreft gezondheid en daarmee beter aansluit in de zorg en omdat het kort en gestructureerd is.

PAM niveaus (Insignia Health, 2016).

Resultaten PAM niveau verdeling intramuraal

Resultaten intramuraal

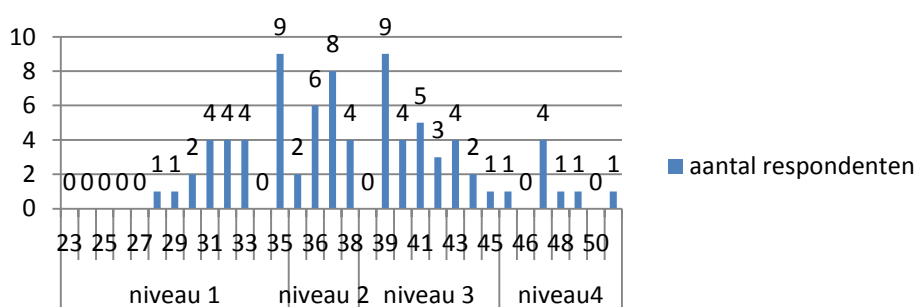
De vragenlijst werd bij de intramurale cliënten van ZONL door de onderzoeker afgenomen. Bij de extramurale cliënten van ZONL is de vragenlijst afgegeven en weer opgehaald. Intramuraal betrof de respons 82 van de 126 bezochte bewoners en extramuraal 81 van de 150 uitgedeelde formulieren.

Uit de resultaten blijkt dat de intramurale cliënten van ZONL over het algemeen een lage mate van eigen regie ervaren. Van de 82 respondenten bevonden 51 respondenten zich in niveau één en 18 in niveau 2 en 13 in niveau 3 (zie bovenstaande schema Niveau verdeling PAM niveaus). Cliënten scoorden voornamelijk laag op de aspecten *kennis* en het *vertrouwen in eigen kunnen*. Dit gaat met name over de kennis van het eigen ziektebeeld, medicatie, voorkomen of verminderen van gezondheidsproblemen, zelf medische behandelingen uitvoeren en zelf oplossingen bedenken voor nieuwe gezondheidsproblemen. Er bleken geen significante verschillen te bestaan wat betreft leeftijd of geslacht waardoor deze variabelen niet zijn opgenomen bij de resultaten.

Resultaten extramuraal

Uit de resultaten blijkt dat extramurale cliënten van ZONL, zoals verwacht, meer eigen regie ervaren dan de intramurale cliënten. Van de 81 respondenten behoren 25 respondenten tot niveau één, 20 respondenten tot niveau twee, 28 respondenten tot niveau drie en acht respondenten tot niveau vier (zie bovenstaand schema PAM niveaus). Cliënten scoorden voornamelijk laag op de aspecten *kennis en persoonlijke doelen van de cliënt* en *betrokkenheid van de cliënt*. Waarmee ze aangeven niet genoeg te weten over het voorkomen en oplossen van gezondheidsproblemen en dat ze het moeilijk vinden een gezonde levensstijl vol te houden. Opvallend is ook dat bijna alle respondenten vinden dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor hun gezondheid, maar dat ze kennis omtrent hun eigen gezondheid missen en het zelfvertrouwen om zelf beslissingen te nemen waardoor de mate van de eigen regie verminderd. Er bleken geen significante verschillen te bestaan wat betreft leeftijd of geslacht waardoor deze variabelen niet zijn opgenomen bij de resultaten.

Resultaten PAM niveau verdeling extramuraal

Conclusies intramuraal

Kijkend naar de resultaten in de intramurale zorg kan er geconcludeerd worden dat intramurale cliënten een lage mate van eigen regie ervaren. Ze ervaren gebrek aan kennis en hebben een ontoereikend vertrouwen in eigen kunnen rondom gezondheid en zelfregie. De cliënten vinden het wel belangrijk zelf een actieve rol te nemen in de zorg voor de eigen gezondheid.

Conclusies extramuraal

Kijkend naar de resultaten in de extramurale zorg kan geconcludeerd worden dat extramurale cliënten meer eigen regie ervaren dan de cliënten die intramuraal wonen. Extramurale cliënten vinden de eigen verantwoordelijkheid en het aannemen van een actieve rol belangrijk, maar ze zouden meer kennis en zelfvertrouwen willen ervaren om nog actiever te kunnen zijn in de regie over eigen gezondheid en leefstijl.

Aanbevelingen

Door dit kwantitatieve onderzoek is de mate van ervaren van de eigen regie in beeld gebracht. De wijze waarop de cliënten denken over eigen regie en waar ze deze in het dagelijkse leven ervaren zou door diepte interviews met de intra- en extramurale cliënten diepgaander in beeld gebracht kunnen worden.

Contact

Wilt u meer weten over dit onderzoek?
Neem dan gerust contact met ons op.

Dr. Evelyn Finnema (Lector NHL)

T 058 251 2100
E evelyn.finnema@nhl.nl

Ieta Berghuis (Docent Onderzoeker NHL)

T 06 2441 5822
E i.r.berghuis@nhl.nl

De belangrijkste schakels in het geven van regie aan de cliënten, de medewerkers intra- en extramuraal, zijn nog niet betrokken in het onderzoek. Een vervolgonderzoek onder de medewerkers om hun zienswijze rondom eigen regie te peilen en hun inzet om de cliënten te activeren is aan te bevelen.

In het onderzoek is naar voren gekomen dat alle cliënten van ZONL eigen regie belangrijk vinden. Het verschil tussen de ervaren regie bij cliënten in de extramurale en de cliënten in de intramurale zorg is duidelijk en sluit aan bij de verwachting. De organisatie kan op grond van deze uitkomsten onderzoeken in hoeverre de organisatie de eigen regie in de intramurale zorg meer kan activeren.

Uit de resultaten blijkt dat het vertrouwen rondom het voorkomen en oplossen van gezondheidsproblemen laag is. Een vervolgonderzoek naar mogelijkheden om het zelfvertrouwen rondom medisch handelen te vergroten zou een vervolgstap kunnen zijn. Om op korte termijn praktische stappen te zetten kan de organisatie denken aan activering van:

- Dialoog tussen medewerker en cliënt over zelfzorg tussen medewerker en cliënt aanmoedigen om de cliënt eigen keuzes te laten maken. Cliënten geven aan dat ze eigen keuzes willen maken.
- Informatieverstrekking organiseren over gezond leven omdat cliënten hierover aangeven dat ze vinden dat ze te weinig kennis hebben.
- Samen met de cliënt uitvoeren van medische handelingen activeren, zodat de cliënt kan leren zelf handelingen uit te voeren.